

Rondetafelgesprek over Novelle aanpassing straf- baarstelling illegaal verblijf

11 december 2025

Position paper

Inleiding

De novelle strafbaarstelling van illegaal verblijf ligt binnenkort in uw Kamer ter behandeling voor. De **novelle** voorziet daarbij in een cruciale aanpassing van het wetsvoorstel Asielnoodmaatregelenwet. De meerderjarige vreemdeling die illegaal in Nederland verblijft kan worden vervolgd door het openbaar ministerie en na veroordeling worden gestraft met een gevangenisstraf of een geldboete. Maar van dit misdrijf worden alle deelnemingsvormen uitgezonderd, zodat het bieden van hulp aan illegale vreemdelingen mogelijk blijft.

Hieronder richt de VNG zich op twee aspecten:

- Hulpverlening door gemeenten aan illegale vreemdelingen
- Strafbaarstelling illegaliteit

I. Hulpverlening door gemeenten aan illegale vreemdelingen (novelle)

- **Experimenteer niet met de strafrechtelijke systematiek.** De VNG is op basis van het advies van de Raad van State niet overtuigd dat het stelsel dat de regering voor ogen heeft voldoende waarborgen biedt dat elke vorm van hulp aan illegale vreemdelingen buiten het bereik van deze

strafbaarstelling (art. 108a Vreemdelingenwet) valt. **Hoewel de intentie van de regering helder is, past deze uitzondering niet bij de gekozen kwalificatie als misdrijf.** De VNG zou graag zien dat de regering het alternatief dat de Raad van State voorstelt, namelijk de strafbaarstelling illegaliteit te bestempelen als overtreding met daarbij een strafuitsluitingsgrond voor hulpverlening serieus overweegt.

- Deze onzekerheid wordt versterkt door hulp aan illegale vreemdelingen met een inreisverbod of een ongewenstverklaring niet uit te zonderen via deze novelle. **Het risico en de onzekerheid over de gevolgen van hulpverlening aan illegalen met een inreisverbod of ongewenstverklaring, blijven liggen aan de zijde van gemeenten. Dit is zeer onwenselijk.**

II. Strafbaarstelling illegaliteit

- Een mogelijke strafrechtelijke veroordeling waarbij een gevangenisstraf van maximaal 6 maanden of een boete aan de illegale vreemdeling wordt opgelegd, leidt **niet tot meer grip op migratie**. Daarmee schiet dit wetsvoorstel haar doel voorbij.

- De strafbaarstelling heeft daarentegen wel een aantal **onwenselijke effecten** met risico's voor de gemeentelijke uitvoeringspraktijk:
 - **Onzichtbaarheid en kwetsbaarheid:** vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf zullen minder snel contact zoeken met gemeenten en instanties, waardoor kwetsbare personen uit beeld raken.
 - **Openbare orde en veiligheid:** gemeenten verwachten meer overlast en complexe casuïstiek in de openbare ruimte, zonder dat er een concreet handelingsperspectief is. Dit zal extra inzet vragen van politie en gemeentelijke handhaving.
 - **Schaduwsamenleving:** door angst voor strafrechtelijke vervolging durven mensen mogelijk geen gebruik te maken van noodzakelijke voorzieningen, wat leidt tot vermindering van contact met autoriteiten en maatschappelijke instellingen. Dit kan dakloosheid, gezondheidsproblemen en maatschappelijke overlast vergroten.
 - **Strafbaarstelling van illegaliteit draagt niet bij aan terugkeer.** Het is niet aangetoond dat een algemene strafbaarstelling van illegaliteit bijdraagt aan de terugkeer van illegalen.
 - **Fundamentele rechten blijven gelden:** ook na strafbaarstelling behouden illegale vreemdelingen basisrechten zoals gelijke behandeling, medische zorg, onderdak en onderwijs voor kinderen; gemeenten blijven verantwoordelijk om deze te waarborgen. De strafbaarstelling van illegaliteit verandert zodoende niets aan de taak van Nederland (en daarmee ook gemeenten) om ervoor te zorgen dat illegale vreemdelingen deze rechten kunnen effectueren. Echter, het wordt veel moeilijker om deze voorzieningen voor illegalen te organiseren. De inzet en medewerking zal minder worden.
- **De huidige regelgeving is voldoende:**
 - **Strafbaarstelling van illegaliteit vormt slechts een beperkte aanvulling op bestaand instrumentarium.** Op grond van artikel 197 WvSr is verblijf in Nederland nu al strafbaar als de illegale vreemdeling weet of een ernstig vermoeden heeft dat tegen hem een zwaar inreisverbod of ongewenstverklaring is uitgevaardigd. Een zwaar inreisverbod of ongewenstverklaring kan worden opgelegd aan personen die een strafbaar feit hebben gepleegd of een **gevaar vormen voor de openbare orde**.

- Op grond van de Vreemdelingenwet zijn er al bestuursrechtelijke instrumenten om personen zonder verblijfsrecht te controleren, de vrijheid te ontnemen en hen richting terugkeer of uitzetting te begeleiden.

De VNG benadrukt dat gemeenten medewerking verlenen en inzet leveren aan ketenpartners om illegale vreemdelingen richting terugkeer te begeleiden. **De strafbaarstelling illegaliteit draagt hieraan niet bij en levert hieraan geen positieve bijdrage.**

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

december 2025